

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фармацевтичних технологій та менеджменту
Кафедра організації та економіки фармації

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

(назва освітньої компоненти)

РОБОЧА ПРОГРАМА освітньої компоненти

підготовки _____ другий (магістерський) рівень вищої освіти _____
(назва рівня вищої освіти)
галузі знань _____ 22 Охорона здоров'я _____
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності _____ 226 Фармація, промислова фармація _____
(код і найменування спеціальності)
освітньої програми _____ Фармація _____
(найменування освітньої програми)
спеціалізації (й) _____ _____
(найменування освітньої програми)

2023 рік

Робоча програма освітньої компоненти «Організація та економіка фармації» спеціальності 226 Фармація, промислова фармація освітньо-професійної програми Фармація (4,10д), (5,5з) для здобувачів вищої освіти 4 курсу

Розробники:

НЕМЧЕНКО Алла, професор ЗВО кафедри ОЕФ, доктор фарм. наук, професор,
НАЗАРКІНА Вікторія, доцент ЗВО кафедри ОЕФ, доктор фарм. наук, доцент,
ТЕТЕРИЧ Наталія, доцент ЗВО кафедри ОЕФ, канд. фарм. наук, доцент,
ЧЕРНУХА Віталій, доцент ЗВО кафедри ОЕФ, канд. фарм. наук, доцент
ПОПОВА Ірина, доцент ЗВО кафедри ОЕФ, канд. екон. наук, доцент

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри організації та економіки фармації

Протокол від «04» вересня 2023 року № 2

В.о. зав. кафедри

проф. Ганна ПАНФІЛОВА

Робоча програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії з економіко-управлінських та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол від «5» вересня 2023 року № 1

Голова профільної комісії

проф. Алла НЕМЧЕНКО

1. Опис освітньої компоненти

Мова навчання: українська

Статус освітньої компоненти: (обов'язкова)

Передумови вивчення освітньої компоненти: Організація та економіка фармації тісно пов'язана з такими освітніми компонентами: основи економіки, аптечна технологія лікарських засобів, фармакологія, фармацевтичне та медичне товарознавство, етика та деонтологія у фармації.

Предметом вивчення освітньої компоненти «Організація та економіка фармації» є організаційно-економічні аспекти діяльності аптекних закладів.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти. На вивчення освітньої компоненти відводиться **240** годин **8** кредитів ECTS.

2. Мета та завдання освітньої компоненти

Метою викладання освітньої компоненти «Організація та економіка фармації» є формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах.

Основними **завданнями** вивчення освітньої компоненти «Організація та економіка фармації» є

- сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики;
- забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних освітніх компонент навчального плану;
- створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію фармацевтів.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Освітня компонента «Організація та економіка фармації» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей**:

інтегральна: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності галузі охорони здоров'я на соціально-орієнтованих засадах або у процесі навчання, що передбачає проведення хімічних, біофармацевтичних, біомедичних, соціологічних та ін. досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог; інтегрувати знання, критично осмислювати та вирішувати складні питання, приймати рішення у складних непередбачуваних умовах, формулювати судження за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності; зрозуміло і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та нефахової аудиторії.

загальні:

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

спеціальні (фахові, предметні):

ФК 8. Здатність організувати діяльність аптеки із забезпечення населення, закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптекного асортименту й впровадити в них відповідні системи звітності й обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та

фінансового) відповідно до вимог Національної лікарської політики, Належної аптечної практики (GPP) та здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство з урахуванням організаційно-правових норм фармацевтичного законодавства.

ФК 9. Здатність аналізувати та прогнозувати основні економічні показники діяльності аптечних закладів, здійснювати розрахунки основних податків та зборів, формувати ціни на лікарські засоби та вироби медичного призначення відповідно до чинного законодавства України.

ФК 12. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

Інтегративні кінцеві *програмні результати навчання* (ПРН), формуванню яких сприяє освітня компонента:

ПРН 4. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності.

ПРН 5. Позичіонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахування суспільних і виробничих інтересів

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів

ПРН 9. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, «Інформаційні бази даних», системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН 11. Використовувати методи оцінювання показників якості діяльності; виявляти резерви підвищення ефективності праці.

ПРН 12. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

ПРН 20. Здійснювати комплекс організаційно-управлінських заходів щодо забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптечного асортименту. Здійснювати усі види обліку в аптечних закладах, адміністративне діловодство, процеси товарознавчого аналізу.

ПРН 21. Розраховувати основні економічні показники діяльності аптечних закладів, а також податки та збори. Формувати усі види цін (оптово-відпускні, закупівельні та роздрібні) на лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту.

ПРН 23. Враховувати дані щодо соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків

ПРН 24. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

У *результаті* вивчення освітньої компоненти здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- нормативно-правові акти, які регламентують фармацевтичну діяльність;
- основні принципи Національної лікарської політики;
- організаційну структуру фармацевтичної галузі;
- класифікацію, завдання й функції аптечних закладів;
- порядок відкриття аптеки, фарм. фірми;
- порядок організації безрецептурного відпуску ліків в Україні та за кордоном;
- правила приймання рецептів та порядок відпуску ЛЗ;
- порядок обліку рецептури;
- порядок приймання, обліку та зберігання контрольованих лікарських засобів;
- організаційну структуру державної системи забезпечення якості ЛЗ;

- права та обов'язки уповноваженої особи;
- порядок здійснення контролю якості ЛЗ;
- класифікацію господарських засобів;
- структуру та зміст бухгалтерських рахунків, бухгалтерського балансу;
- економічне значення та структуру товарообігу;
- порядок обліку руху товару та інших активів;
- відповідальність та обов'язки касира;
- порядок проведення розрахунків зі споживачами та безготівкових розрахунків;
- форми фінансової звітності, порядок їх підготовки та подання;
- основні економічні показники діяльності аптеки (товарообіг, рецептура, товарні запаси, торговельні накладення, витрати, прибуток, рентабельність);
- основні принципи оподаткування в Україні;
- класифікацію податків та зборів;
- методики розрахунку основних податків (ПДВ, податку на прибуток, податку з доходу фізичних осіб);
- класифікацію кредитів;
- основні принципи кредитування аптек.

вміти:

- здійснювати відпуск безрецептурних лікарських засобів;
- приймати рецепти від населення, аналізувати помилки, здійснювати відпуск ЛЗ;
- здійснювати таксування різних лікарських прописів,
- здійснювати облік амбулаторної рецептури та предметно-кількісний облік ЛЗ;
- здійснювати вхідний контроль якості ЛЗ;
- документально оформляти надходження та реалізацію товарів;
- заповнювати документацію з обліку праці й заробітної плати;
- застосовувати РРО у розрахунках зі споживачами; здійснювати облік руху грошових коштів;
- визначати дні запасу товару, складати замовлення;
- організовувати проведення інвентаризації та документально оформляти її результати;
- складати баланс аптечного закладу;
- аналізувати рецептуру та товарообіг аптеки;
- розраховувати норматив товарних запасів;
- аналізувати та планувати витрати обігу;
- розраховувати прибуток та рентабельність діяльності підприємства;
- формувати роздрібні ціни на ГЛЗ та вироби медичного призначення;
- планувати діяльність аптеки та структурних підрозділів.

4. Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього о	у тому числі					усього о	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р.		л	сем.	пз	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення												
Змістовий модуль 1. Організація діяльності аптек щодо забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту												
Тема 1. Основні принципи організації фармацевтичного	6	1	-	3	-	2	24	1	-	2	-	21

забезпечення населення. Національна лікарська політика												
Тема 2. Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики	6	1	-	3	-	2						
Тема 3. Організація системи фармацевтичної інформації	5	-	-	3	-	2						
Тема 4. Організація рецептурного і безрецептурного відпуску в Україні та світі	11	1	-	6	-	4	19	2	-	3	-	14
Тема 5. Правила таксування екстемпоральних лікарських прописів. Тариф за виготовлення ліків в аптеці	6	1	-	3	-	2						
-Тема 6. Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку ЛЗ в аптеці	9	1	-	6	-	2	18	1	-	3	-	14
Тема 7. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ в закладах охорони здоров'я	5	1	-	2	-	2						
Контроль ЗМ 1	3		-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	51	6	-	27	-	18	61	4	-	8	-	49
Змістовий модуль 2. Система забезпечення якості ЛЗ. Постачання товарів до аптек.												
Відділ запасів												
Тема 8. Організація державної системи забезпечення якості ліків	12	2	-	6	-	4	10	1	-	2	-	7
Тема 9. Організація роботи аптеки з товарними запасами	6	1	-	3	-	2	9		-	2	-	7
Тема 10. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу	5,5	0,5	-	3	-	2	8		-	1	-	7
Тема 11. Організація зовнішньо-торговельної діяльності у фармації	7,5	0,5	-	3	-	4	11	-	-	1	-	10
Контроль ЗМ 2	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	34	4	-	16	-	14	-	-	-	-	-	-
Семестровий залік з модуля 1	5		-	2	-	3	-	-	-	-	-	-
<i>Усього годин</i>	90	10	-	45	-	35	38	1	-	6	-	31
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Система обліку у фармації												
Тема 12. Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ	12	2	-	6	-	4	26	2	-	3	-	21
Тема 13. Система обліку та звітності в аптечних закладах. Автоматизація обліку	9	2	-	3	-	4						
Тема 14. Облік руху товару та інших активів в аптечних закладах. Облік основних засобів	13	3	-	6	-	4	10	1	-	2	-	7
Тема 15. Облік руху грошових	11	1	-	6	-	4	9		-	2	-	7

коштів в аптеках												
Тема 16. Організація обліку праці та заробітної плати в аптечних закладах	11	1	-	6	-	4	12	2	-	3	-	7
Тема 17. Організація інвентаризації в аптечних закладах	6	1	-	3	-	2	10	1	-	2	-	7
Тема 18. Звітність аптечних закладів	6	1	-	3	-	2	9		-	2	-	7
Контроль ЗМ 3	2,5		-	1	-	1,5	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	70,5	11	-	34	-	25,5	76	6	-	14	-	56
Змістовий модуль 4. Основи економіки фармації												
Тема 19. Основи фармацевтичної економіки. Аналіз і планування основних показників діяльності аптечних закладів	16	3	-	9	-	4	11	1	-	3	-	7
Тема 20. Оподаткування аптечних закладів	12	2	-	6	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 21. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	8	1	-	3	-	4	7		-	-	-	7
Тема 22. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Аудит аптечних закладів	11	1	-	6	-	4	11	1	-	3	-	7
Контроль ЗМ 4	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 4	50	7	-	25	-	18	37	3	-	6	-	28
Семестровий залік з модуля 2	7	-	-	1	-	6	5,5	-	-	2	-	3,5
Семестровий екзамен	22,5	-	-	-	-	22,5	22,5	-	-	-	-	22,5
<i>Усього годин</i>	240	28		105		107	240	14	-	36	-	190

5. Зміст програми освітньої компоненти

Змістовий модуль 1. Організація діяльності аптек щодо забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту

Тема 1. Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська політика

Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська політика. Міжнародні стандарти регулювання фармацевтичної діяльності. Принципи розвитку і розміщення аптечної мережі. Державне регулювання фарм. діяльності, рівні управління. Законодавча база.

Тема 2. Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики

Аптека як заклад охорони здоров'я та суб'єкт господарювання. Завдання і функції аптеки. Роль фармацевта в системі охорони здоров'я. Концепція фармацевтичної допомоги. Належна аптечна практика. Порядок відкриття аптек. Класифікація аптек. Організаційна структура аптеки, завдання і функції відділів. Обладнання та оснащення аптек. Кваліфікаційні та інші вимоги до персоналу. Штат аптеки. Матеріальна відповідальність працівників аптек.

Тема 3. Організація системи фармацевтичної інформації

Роль фармацевтичної інформації в організації та проведенні лікувально-профілактичних заходів. Інформаційні потреби фахівців охорони здоров'я та населення. Система фармацевтичної інформації. Види інформації (планова, облікова, звітно-статистична, нормативно-довідкова). Рівні інформації (професійний і споживчий). Джерела й форми передачі інформації. Інформаційні ресурси: класифікація та характеристика. Види класифікацій ЛЗ. Державний реєстр ЛЗ. Державний формуляр ЛЗ.

Національний перелік. Сучасні форми інформаційного забезпечення аптечних закладів та пацієнтів (бази даних, пошукові системи, спеціалізовані сайти). Організація санітарно-просвітницької роботи.

Тема 4. Організація рецептурного і безрецептурного відпуску в Україні та світі

Критерії визначення категорій відпуску ЛЗ. Організація відпуску ліків без рецептів. Концепція відповідального самолікування. Організація фармацевтичної опіки. Протоколи фармацевта. Рецепт – визначення, види, функції. Загальні правила виписування рецептів та відпуску ліків з аптек та їх структурних підрозділів. Форми рецептурних бланків. Електронні рецепти. Особливості відпуску наркотичних, психотропних ЛЗ і прекурсорів. Урядова програма реімбурсації «Доступні ліки». Особливості оформлення пільгових рецептів. Терміни дії рецептів і зберігання їх у аптеці.

Тема 5. Правила таксування екстемпоральних лікарських прописів. Тариф за виготовлення ліків в аптеці

Індивідуальне й серійне виготовлення ліків в аптеці. Принципи ціноутворення на екстемпоральні ліки. Структура роздрібною ціни на екстемпоральні ЛЗ. Тариф за виготовлення ліків (Taxa laborum) як історична та соціально-економічна категорія. Структура тарифу та методика визначення тарифів за виготовлення лікарських форм. Правила таксування вартості різних лікарських прописів.

Тема 6. Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку ЛЗ в аптеці

Облік рецептів на екстемпоральні та готові лікарські засоби. Особливості обліку пільгового відпуску ЛЗ і медичних виробів. Організація предметно-кількісного обліку в закладах охорони здоров'я.

Тема 7. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ в закладах охорони здоров'я

Класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Регулювання обігу контрольованих речовин на міжнародному рівні: Конвенції ООН. Порядок організації державного контролю в Україні: законодавча база. Організація обігу (придбання, транспортування, приймання, зберігання, відпуск, утилізація тощо) та облік руху наркотичних (психотропних) ЛЗ і спецбланків форми №3 в аптечних закладах. Відповідальність за порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Змістовий модуль 2. Система забезпечення якості ЛЗ. Постачання товарів до аптек. Відділ запасів

Тема 8. Організація державної системи забезпечення якості ліків

Забезпечення якості ЛЗ як міжнародна проблема. Поняття «фальсифікований», «субстандартний / контрафактний, «незарєєстрований» ЛЗ. Державна система забезпечення якості ЛЗ в Україні: законодавча база, завдання, організаційна структура, рівні управління. Механізми забезпечення якості ЛЗ (ліцензування, реєстрація, стандартизація, сертифікація, фармаконагляд). Забезпечення якості ЛЗ під час оптової та роздрібною торгівлі. Обов'язки і права уповноваженої особи. Організація проведення та облік результатів вхідного контролю якості ЛЗ. Внутрішньоаптечний контроль якості ЛЗ. Державний контроль (інспектування).

Тема 9. Організація роботи аптеки з товарними запасами

Визначення потреби та складання замовлень на ЛЗ і товари аптечного асортименту. Належна практика закупівель. Організація роботи аптек з постачальниками. Організація приймання товару. Організація зберігання ЛЗ і товарів аптечного асортименту в аптеках. Належна практика зберігання (GSP). Автоматизація процесу управління товарними запасами. Особливості зберігання контрольованих речовин. Відпуск товару структурним підрозділам аптек, закладам охорони здоров'я.

Тема 10. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу

Нормативно-правове регулювання і вимоги до оптової торгівлі ЛЗ. Належна практика дистрибуції (GDP). Аптечний склад (база) - завдання, функції, класифікація. Організаційна структура, функції відділів, штат аптечних складів. Вимоги до приміщень, оснащення, санітарно-гігієнічні нормативи. Порядок приймання товарів, контролю якості та належного зберігання. Відпуск товару до аптек.

Тема 11. Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації

Поняття і види зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Інструменти регулювання ЗЕД. Види митних режимів. Основні положення зовнішньоторговельного договору (контракту). Умови поставки згідно з міжнародними правилами ІНКОТЕРМС. Ліцензування імпорту ЛЗ. Особливості ввезення в Україну ЛЗ і товарів аптечного асортименту. Порядок декларування імпортованих товарів.

Семестровий контроль модуля 1.

Змістовий модуль 2. Системи обліку у фармації

Тема 12. Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби

Ціноутворення на ліки як національна та міжнародна проблема. Поняття вартості, цінності та ціни. Види цін, їх функції. Основні принципи ціноутворення. Механізми державного регулювання цін. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ЛЗ. Моніторинг цін. Структура цін на ЛЗ. Методика розрахунку торгових націнок і формування роздрібних цін на ЛЗ і товари аптечного асортименту. Референтне ціноутворення. Ціннісне ціноутворення.

Тема 13. Система обліку та звітності в аптечних закладах. Автоматизація обліку

Організація системи обліку та звітності. Види обліку. Господарські засоби аптеки та джерела їх формування. Основні принципи обліку та звітності. Національні стандарти бухгалтерського обліку. Рахунки бухгалтерського обліку, їх класифікація та будова. Кореспонденція рахунків. Фінансова звітність. Бухгалтерський баланс Автоматизація бухгалтерського обліку.

Тема 14. Облік руху товару та інших активів в аптечних закладах. Облік основних засобів

Класифікація господарських операцій в аптечних закладах. Первинний облік надходження товарів. Облік реалізації товару. Облік господарських операцій, що зменшують товарний запас в аптеках. Облік руху інших активів (тари, допоміжних матеріалів). Нематеріальні активи. Класифікація основних засобів та їх облік. Нарахування зносу (амортизації). Документальне оформлення руху малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Тема 15. Облік руху грошових коштів в аптеках

Організація обігу коштів в Україні. Касова дисципліна. Касові операції: класифікація, документальне оформлення. Порядок проведення готівкових розрахунків. Реєстратори розрахункових операцій (РРО). Здавання виручки в установи банку. Порядок інкасації виручки. Ліміт каси. Облік безготівкових розрахунків. Електронний грошовий обіг

Тема 16. Організація обліку праці та заробітної плати в аптечних закладах

Організація оплати праці. Системи і моделі оплати праці. Тарифна система. Особливості нарахування заробітної плати фармацевтичним працівникам. Облік праці та інших видів використання робочого часу. Порядок нарахування різних видів виплат.

Тема 17. Організація інвентаризації в аптечних закладах

Інвентаризація: завдання, види. Загальний порядок проведення інвентаризації в аптечних закладах. Організація інвентаризації ЛЗ, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. Інвентаризація каси. Підведення підсумків інвентаризації та списання природних збитків. Автоматизація процедури інвентаризації в аптечних закладах.

Тема 18. Звітність аптечних закладів

Сутність і значення внутрішньогосподарської звітності. Централізована система обліку. Порядок складання та затвердження звітів. Структура „Товарного звіту” та „Звіту про господарську діяльність аптеки”. Вимоги щодо оформлення та подання статистичної звітності. Форми статистичної звітності. Форми фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Користувачі фінансової звітності. Зміст, структура та порядок складання балансу. Аналіз даних балансу. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал. Примітки до звітності. Особливості звітності малих підприємств.

Змістовий модуль 3. Основи економіки у фармації

Тема 19. Основи фармацевтичної економіки. Аналіз і планування основних показників діяльності аптечних закладів

Роль і місце фармацевтичної економіки у системі наукового знання, предмет, об'єкти, методи. Макроекономіка та мікроекономіка. Економічні показники торгово-фінансової діяльності аптек. Товарообіг як найважливіший економічний показник. Норматив товарних запасів (НТЗ): значення і методики розрахунку. Класифікація витрат. Фактори, що впливають на суму та рівень витрат. Характеристика, економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень. Прибуток і рентабельність аптек. Розподіл і використання прибутку. Сутність і значення економічного аналізу. Об'єкт, предмет і методи економічного аналізу. Джерела інформації. Класифікація методів аналізу. Комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності аптеки. Методологія планування: принципи і методи планування. Методики планування економічних показників (товарообігу, витрат тощо). Методика планування надходження товару. Фінансове планування (бюджетування).

Тема 20. Оподаткування аптечних закладів

Податкова система України. Характеристика податків як соціально-економічної категорії. Класифікація податків і зборів. Загальнодержавні та місцеві податки. Прямі й непрямі податки. Елементи податків. Оподаткування юридичних і фізичних осіб. Порядок оподаткування прибутку аптек (фарм. фірм). Методика визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню. Податок з доходу фізичних осіб. Характеристика непрямих податків (ПДВ, акцизний збір). Особливості визначення ПДВ при реалізації ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту. Спрощена система оподаткування. Податкові пільги. Організація податкового обліку та звітності.

Тема 21. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів

Фінансово-кредитна система в умовах ринку. Економічна доцільність кредитування. Оптимальна структура капіталу підприємства. Дисконтування. Основні принципи кредитування аптечних закладів. Види кредитів та їх характеристика. Джерела фінансування обігових засобів.

Тема 22. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Аудит аптечних закладів

Сутність і предмет аудиту. Принципи аудиту. Види аудиту. Нормативне регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні стандарти аудиту. Планування аудиту. Порядок укладання договору на проведення аудиту. Методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту. Аудиторські докази. Висновок і звіт аудитора. Аудиторські послуги. Підтвердження звітності висновком аудитора. Обов'язковий аудит. Експрес-аналіз балансу. Порівняльний аналітичний баланс. Фінансові коефіцієнти. Оцінка майнового стану підприємства. Аналіз ліквідності. Аналіз платоспроможності й фінансової стійкості підприємства. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємств.

Семестровий контроль модуля 2

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська політика	1	1
2.	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики	1	
3.	Організація системи фармацевтичної інформації	-	
4.	Організація рецептурного і безрецептурного відпуску в Україні та світі	1	1
5.	Правила таксування екстемпоральних лікарських прописів. Тариф за виготовлення ліків в аптеці	1	1
6.	Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку ЛЗ в аптеці	1	1
7.	Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ в закладах охорони здоров'я	1	
8.	Організація державної системи забезпечення якості ліків	2	1
9.	Організація роботи аптеки з товарними запасами	1	
10.	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу	0,5	
11.	Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації	0,5	-
12.	Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ	2	1
13.	Система обліку та звітності в аптечних закладах. Автоматизація обліку	2	1
14.	Облік руху товару та інших активів в аптечних закладах. Облік основних засобів	3	1
15.	Облік руху грошових коштів в аптеках	1	
16.	Організація обліку праці та заробітної плати в аптечних закладах	1	2
17.	Організація інвентаризації в аптечних закладах	1	1
18.	Звітність аптечних закладів	1	
19.	Основи фармацевтичної економіки. Аналіз і планування основних показників	3	1

	діяльності аптечних закладів		
20.	Оподаткування аптечних закладів	2	1
21.	Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	1	-
22.	Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Аудит аптечних закладів	1	1
Усього годин		28	14

7. Теми семінарських занять

Не передбачені навчальним планом

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська політика	3	2
2.	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики	3	
3.	Організація системи фармацевтичної інформації	3	
4.	Організація рецептурного і безрецептурного відпуску в Україні та світі	6	3
5.	Правила таксування екстемпоральних лікарських прописів. Тариф за виготовлення ліків в аптеці	3	
6.	Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку ЛЗ в аптеці	6	3
7.	Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ в закладах охорони здоров'я	2	
8.	Контроль ЗМ 1	1	-
9.	Організація державної системи забезпечення якості ліків	6	2
10.	Організація роботи аптеки з товарними запасами	3	2
11.	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу	3	1
12.	Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації	3	1
13.	Контроль ЗМ 2	1	-
14.	Семестровий залік з модуля 1	2	-
15.	Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ	6	3
16.	Система обліку та звітності в аптечних закладах. Автоматизація обліку	3	
17.	Облік руху товару та інших активів в аптечних закладах. Облік основних засобів	6	2
18.	Облік руху грошових коштів в аптеках	6	2
19.	Організація обліку праці та заробітної плати в аптечних закладах	6	3
20.	Організація інвентаризації в аптечних закладах	3	2
21.	Звітність аптечних закладів	3	2
22.	Контроль ЗМ 3	1	
23.	Основи фармацевтичної економіки. Аналіз і планування основних показників діяльності аптечних закладів	9	3
24.	Оподаткування аптечних закладів	6	-
25.	Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	3	-

26.	Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Аудит аптечних закладів	6	3
27.	Контроль ЗМ 4	1	-
28.	Семестровий залік з модуля 2	1	2
29.	Семестровий екзамен	-	-
Усього годин		105	36

9. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська політика	2	21
2.	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики	2	
3.	Організація системи фармацевтичної інформації	2	
4.	Організація рецептурного і безрецептурного відпуску в Україні та світі	4	14
5.	Правила таксування екстемпоральних лікарських прописів. Тариф за виготовлення ліків в аптеці	2	
6.	Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку ЛЗ в аптеці	2	14
7.	Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ в закладах охорони здоров'я	2	
8.	Контроль ЗМ 1	2	
9.	Організація державної системи забезпечення якості ліків	4	7
10.	Організація роботи аптеки з товарними запасами	2	7
11.	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу	2	7
12.	Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації	4	10
13.	Контроль ЗМ 2	2	
14.	Семестровий залік з модуля 1	3	
15.	Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ	4	21
16.	Система обліку та звітності в аптечних закладах. Автоматизація обліку	4	
17.	Облік руху товару та інших активів в аптечних закладах. Облік основних засобів	4	7
18.	Облік руху грошових коштів в аптеках	4	7
19.	Організація обліку праці та заробітної плати в аптечних закладах	4	7
20.	Організація інвентаризації в аптечних закладах	2	7
21.	Звітність аптечних закладів	2	7
22.	Контроль ЗМ 3	1,5	
23.	Основи фармацевтичної економіки. Аналіз і планування основних показників діяльності аптечних закладів	4	7
24.	Оподаткування аптечних закладів	4	7

25.	Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	4	7
26.	Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Аудит аптечних закладів	4	7
27.	Контроль ЗМ4	2	-
28.	Семестровий залік з модуля 2	6	3,5
29.	Семестровий екзамен	22,5	22,5
Усього годин		107	190

Завдання для самостійної роботи

Представлені у вигляді тестових завдань, розрахункових завдань, таблиць і схем для заповнення і оформлені у вигляді робочих журналів для аудиторної та позааудиторної самостійної роботи.

Передбачена підготовка презентацій доповідей за темами:

1. Організація фармацевтичної галузі
2. Організація фармацевтичного забезпечення населення в різних країнах світу.
3. Державне регулювання фармацевтичної діяльності
4. Аналіз розвитку аптечної мережі в Україні
5. Аналіз рівня фармацевтичного забезпечення населення
6. Ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні та за кордоном.
7. Організація системи фармацевтичної інформації
8. Нормативно-правове забезпечення фармацевтичної діяльності
9. Фокус на пацієнта: взаємодія медичних і фармацевтичних працівників з пацієнтами
10. Організація безрецептурного відпуску лікарських засобів з аптек та їх структурних підрозділів
11. Проблема відповідального самолікування та рецептурного відпуску ЛП
12. Організація рецептурного відпуску лікарських засобів з аптек та їх структурних підрозділів
13. Проблеми доступності ЛЗ для населення України
14. Організація предметно-кількісного обліку лікарських засобів
15. Організація забезпечення амбулаторних і стаціонарних хворих наркотичними і психотропними ЛЗ
16. Порядок формування роздрібних цін на екстемпоральні лікарські засоби в Україні
17. Автоматизовані інформаційно-аналітичні комплекси у діяльності аптечних закладів
18. Аналіз ефективності управління товарними запасами аптечних закладів
19. Організація постачання аптек та вибір постачальника
20. Дистрибуція лікарських засобів
21. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу
22. Система забезпечення якості лікарських засобів в Україні
23. Забезпечення якості лікарських засобів під час оптової та роздрібною торгівлі
24. Організація системи внутрішньоаптечного контролю лікарських засобів в аптеці
25. Облік та звітність аптечних закладів
26. Організація бухгалтерського обліку в аптечних закладах
27. Організація управлінського обліку в аптечних закладах
28. Організація обліку товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах
29. Комп'ютерні форми бухгалтерського обліку в аптечних закладах
30. Організація обліку грошових коштів в аптеці
31. Електронний грошовий обіг
32. Організація обліку праці і заробітної плати в аптеці
33. Організація обліку основних засобів і нематеріальних активів в аптеці
34. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах
35. Фінансова звітність аптечних закладів
36. Основні принципи і методи формування системи цін на ЛЗ в Україні
37. Державне регулювання цін на лікарські засоби
38. Економічне значення товарообігу, його аналіз та планування
39. Економічне значення витрат, їх аналіз та планування
40. Економічні розрахунки доходів та фінансових результатів господарської діяльності аптек

41. Аналіз підходів до оподаткування аптек та фармацевтичних фірм
42. Практичні аспекти оподаткування податком на додану вартість товарів аптечного асортименту
43. Аналіз торгово-фінансової діяльності аптечного закладу
44. Планування основних економічних показників аптечного закладу
45. Фінансовий аналіз діяльності аптечного закладу
46. Організація аудиту аптечних закладів
47. Обґрунтування проекту відкриття аптечного закладу
48. Організація банківського кредитування аптечних закладів
49. Система обов'язкового медичного страхування в світовій практиці
50. Аналіз ринку добровільного медичного страхування в Україні

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності проводиться під час кожного заняття (практичного, семінарського) і передбачає контроль теоретичних знань, практичних умінь та навичок. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність студентам виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля сумуються. Рівень теоретичних знань, умінь та навичок оцінюється за повнотою і правильністю відповідей на контрольні запитання, тестові завдання, а також самостійність і правильність виконання завдань. Крім того, враховується здатність здобувача освіти диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Засоби діагностики рівня підготовки здобувачів вищої освіти:

- теоретичне опитування (усне або письмове)
- розв'язання практичних (ситуаційних, розрахункових) завдань
- відповідь на тестові запитання

Оцінювання практичного заняття

За кожне практичне заняття студент може набрати min – 1,5 max – 4 бали, що включають оцінку таких видів робіт: теоретичне опитування (усне або письмове), виконання практичного завдання (ситуаційного завдання, розрахункової задачі, оформлення облікових документів) в робочому журналі, перевірку самостійної роботи, розв'язання тестових завдань за темою заняття

Система оцінювання, бали	Критерії оцінки практичного заняття
0-1,5	здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал освітньої компоненти, не знає наукових фактів, визначень, не достатньо орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, практичні навички майже не сформовані, у здобувача присутнє безсистемне виділення випадкових ознак вивченого, не вміє робити найпростіші операції аналізу й синтезу, узагальнення та висновки.
2	здобувач вищої освіти в цілому опанував теоретичні знання освітньої компоненти, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає суттєві неточності та помилки, у здобувача виникають проблеми під час виділення суттєвих ознак вивченого, під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формування висновків;
2,5-3	здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; демонструє практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, в яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки й узагальнення;
4	здобувач вищої освіти твердо засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно володіє змістом освітньої компоненти, основними положеннями наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує

набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки й узагальнення, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

Змістовий модульний контроль включає контроль практичних умінь та навичок, контроль теоретичних знань та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. За ЗМК1, ЗМК2 здобувач може отримати від 12 до 20 балів.

Таким чином, загальна сума балів нараховується за наступною схемою:

№п/п	Складові підсумкового балу	min	max
1	Поточна успішність на практичних заняттях	36	60
2	Змістовий модульний контроль	24	40
	Всього:	60	100

Підсумкова оцінка з освітньої компоненти, яка викладається протягом двох семестрів та завершується складанням семестрового екзамену, виставляється за результатом семестрового екзамену.

12. Форми поточного та семестрового контролю успішності навчання

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового диференційованого заліку. Поточний контроль: усні опитування, письмові роботи, тестування, рішення ситуаційних завдань.

Екзамен проводиться по закінченню вивчення освітньої компоненти

13. Методичне забезпечення

1. Підручник
2. Навчальний посібник (практикум)
 1. Мультимедійні презентації лекцій
 2. Плани лекцій, практичних (семінарських) занять.
 3. Завдання для практичних робіт, питання, задачі,
 4. Завдання і кейси для поточного і семестрового контролю
 5. Завдання до комплексної контрольної роботи з освітньої компоненти
 6. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів
 7. Тестові завдання.

14. Рекомендована література

Основна

1. *Організація та економіка фармації*. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – 360 с. – (Національний підручник)
2. *Організація та економіка фармації*. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – 416 с. – (Національний підручник)
3. *Організація та економіка фармації*. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, Л. Панфілова, В. М. Назаркіна та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – 272 с. – (Національний підручник)
4. *Робочий журнал* для практичних занять з організації та економіки фармації / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Н. В. Тетерич [та ін.] ; за ред. А. С. Немченко. – Харків : Вид-во НФаУ, 2019. – 96 с.
5. *Робочий журнал* для практичних занять з організації та економіки фармації. Модуль 1 «Організація фармацевтичного забезпечення населення» / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, В. М. Чернуха [та ін.] ; за ред. А. С. Немченко. – Харків : Вид-во НФаУ, 2019. – 56 с.
6. *Організація та економіка фармації*. Модуль 1 «Організація фармацевтичного забезпечення населення» : практикум / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова, В. М. Чернуха, М. В.

Подколзіна, О. В. Винник ; За ред. А. С. Немченко. – Х., 2019. – 85 с.

7. *Організація та економіка фармацевції* : методичні рекомендації з підготовки до підсумкового модульного контролю здобувачів вищої освіти спеціальності «Фармація» / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, М. В. Подколзіна, Н. В. Тетерич, В. М. Чернуха, О. В. Винник, А. М. Лебедин, Ю. Є. Куриленко. – Харків : НФаУ, 2019. – 40 с.

Допоміжна

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
9. Деякі питання державного контролю якості лікарських засобів : постанова КМУ від 3.02.2010 р. №260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/260-2010-%D0%BF>
10. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення» : постанова КМУ від 25.03.2009 р. №333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF>
11. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року (з доповненнями) : міжнародний договір від 30.03.1961 р. Редакція від 01.12.2010 р.: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177
12. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
13. Законодавство в системі охорони здоров'я: практикум / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Ю. Є. Куриленко ; За заг. ред. проф. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ, 2020. – 83 с.
14. ІНКОТЕРМС 2020: особливості можливого застосування. Вісник. Офіційно про податки Офіційне видання Державної фіскальної служби України: URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/news/100015209-inkoterm-2020-osoblivosti-mozhlivogo-zastosuvannya-1>
15. Інструкція із санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів : Наказ МОЗ України №275 від 15.05.2006 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0642-06>
16. Кодекс Законів про працю України : кодекс від 10.12.1971 р. №322-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс від 07.12.1984 р. №8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
18. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.: міжнародний договір. Ратифікація від 25.04.1991р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096
19. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р.: міжнародний договір, набрання чинності для України від 01.02.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003
20. Конвенція про психотропні речовини 1971 р.: міжнародний договір від 21.02.1971 р. Ратифікація від 27.10.1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_176
21. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
22. Кримінальний Кодекс України від 5.04.2001 р. № 2341-III (ст. 307-309, 311-313, 318-320). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
23. Лікарські засоби. Належна практика дистрибуції. Настанова СТ-Н МОЗУ 42-5.0:2014 : Наказ МОЗ України №593 від 22.08.2014 р. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090216_95.html
24. Лікарські засоби. Належна практика зберігання. Настанова СТ-Н МОЗУ 42-5.1:2011 : Наказ МОЗ України №634 від 03.10.2011 р. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20111003_634.html
25. Лікарські засоби. Належна регуляторна практика. Настанова СТ-Н МОЗУ 42-1.1:2013 : Наказ МОЗ України №247 від 28.03.2013р. URL: http://moz.gov.ua/docfiles/N247_2013_dod1.pdf
26. Митний Кодекс України : Кодекс від 13.03.2012 р. №4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
27. Методологія ціноутворення на лікарські засоби в системі охорони здоров'я: монографія / В. М. Назаркіна, А. С. Немченко, К. Л. Косяченко, М. М. Бабенко; за наук. ред. А. С. Немченко. – Київ : «Фармацевт Практик», 2022. – 288 с.
28. Національний перелік ОЛЗ : постанова КМУ від 25.03.2009 р. №333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF>
29. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
30. Податковий кодекс України : кодекс від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

31. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) : Наказ Мінекономіки України та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001р. №201. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01>
32. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску ЛЗ за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань : постанова КМУ №1303 від 17.08.1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF>
33. Про державне регулювання цін на лікарські засоби : постанова КМУ від 9.11.2016 р. №862. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/862-2016-п>
34. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 р. №2168 –VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2168-19>
35. Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я : наказ МОЗУ №494 від 07.08.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
36. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України №2806–I від 6.09.2005 р. (Ред. від 21.10.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>
37. Про електронний цифровий підпис : закон України від 22.05.2003 р. №852–IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
38. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22.05.2003 р. №851–IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
39. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування і послуг : закон України від 06.07.1995 р. №265/95–BP URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>
40. Про затвердження Державної стратегії реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами на період до 2025 року : постанова КМУ від 5.12.2018 р. №1022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennarskimi-zasobami-na-period-do-2025-roku>
41. Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні : постанова правління НБУ від 31.03.2017 р. №29 (Редакція від 18.08.2021 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-17>
42. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів : Наказ МОЗ України від 26.10.2001 р. №428. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-02>
43. Про затвердження критеріїв визначення категорії відпуску лікарських засобів: наказ МОЗ України від 17.05.2001 р. №185 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0464-01>
44. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) : постанова КМУ від 30.11.2016 р. №929 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-%D0%BF>
45. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого КМУ, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку" : Наказ МОЗ України №66 від 2.02.2010 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0213-10>
46. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності : наказ МФУ від 07.02.2013 р. №73 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
47. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад і посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою в закладах охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 28.10.2002 р. №385 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-02>
48. Про затвердження Переліків отруйних та сильнодіючих лікарських засобів : Наказ МОЗ України № 490 від 17.08.2007 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1007-07>
49. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова КМУ №770 від 6.05.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

50. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про застосування : наказ МФУ від 30.11.1999 р. №291 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
51. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками : постанова КМУ від 12.08.2015 р. №647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/647-2015-%D0%BF>
52. Про затвердження порядків щодо реєстрації реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій : Наказ МФУ від 14.06.2016 р. №547 (Ред. від 13.09.2022 р.) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-16>
53. Про затвердження Порядку встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України : Наказ МОЗ України №809 від 22.11.2011р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0126-12>
54. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю якості лікарських засобів, що ввозяться в Україну : постанова КМУ від 14.09.2005 р. №902. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/902-2005-%D0%BF>
55. Про затвердження Порядку здійснення діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом Постанова КМУ №589 від 3.06.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF>
56. Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібною торгівлі : Наказ МОЗ України №677 від 29.09.2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1515-14>
57. Про затвердження Порядку ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : постанова КМУ №1387 від 5.12.2007 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1387-2007-%D0%BF>
58. Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в закладах охорони здоров'я України : Наказ МОЗ України №11 від 21.01.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0347-10>
59. Про затвердження Порядку перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів : постанова КМУ від 17.04.2008 р. №366. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2008-%D0%BF>
60. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом : постанова КМУ №589 від 3.06.2009 р. Ред. від 02.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF>
61. Про затвердження Порядку сертифікації якості лікарських засобів для міжнародної торгівлі та підтвердження для активних фармацевтичних інгредієнтів, що експортуються : Наказ МОЗ України №1008 від 07.12.2012 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2218-12>
62. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів : наказ МОЗ від 19.07.2005 р. №360 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05>
63. Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках : Наказ МОЗ України №812 від 7.10.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1846-12>
64. Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах : Наказ МОЗ України від 16.12.2003 №584
65. Про затвердження протоколів фармацевта : Наказ МОЗ України від 05.01.2022 № 7. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110516_284.htm
66. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15.02.1995 р. №62/95-ВР Ред. від 04.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80>
67. Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення : постанова КМУ від 17.10.2008 р. №955 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/955-2008-%D0%BF>
68. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України №959-ХІІ від 16.04.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
69. Про лікарські засоби : Закон України від 04.04.1996 р. №123/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>
70. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. №222-VIII.

- Редакція від 01.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
71. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15.02.1995 р. №60/95-ВР, Ред. від 04.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>
 72. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України №503/97 від 10.06.1997 р. Ред. від 23.11.2007 р. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/503/97>
 73. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
 74. Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо запобігання фальсифікації лікарських засобів та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження КМУ від 3.04.2019 р. №301-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/301-2019-%D1%80>
 75. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я : розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. №1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1013-2016-%D1%80>
 76. Про схвалення Концепції реформування закупівель лікарських засобів та медичних виробів, допоміжних засобів, інших товарів медичного призначення : Розпорядження КМУ від 23 .08.2017 р. №582-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/582-2017-%D1%80>
 77. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 р. №5007-VI : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

15. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Законодавство України - <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційна система „Компендіум” - <http://compendium.com.ua/>
3. Інформаційна система „Лікарські засоби” (Моріон). <http://pharmbase.com.ua/>
4. Інформаційно-пошукова система «Електронний формуляр» http://www.dec.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=301&Itemid=622&lang=uk
5. Державний реєстр ЛЗ (Експертний центр ЛЗ) <http://www.drlz.kiev.ua/>
6. Довідник лікарських засобів <http://www.drlz.kiev.ua/>
7. Державний реєстр медичної техніки та ВМП <http://portal.diklz.gov.ua/PublicSite/PUB/VMList.aspx>
8. Національний перелік ОЛЗ та ВМП (МОЗ України). http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_naclist/
9. Реєстр місць здійснення діяльності з оптової та роздрібною торгівлі ЛЗ (Держлікслужба) <http://portal.diklz.gov.ua/PublicSite/TradeLicense/TradeLicenseList.aspx>
10. Реєстр оптово-відпускних цін на ЛЗ http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_prices_drugs/
11. Держ. реєстр харчових продуктів спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_foodstuffanddietary/

Офіційні сайти та інформаційні портали:

- Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ)- <http://www.who.int/ru/>
 Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>
 Кабміну України (урядовий портал)– <http://www.kmu.gov.ua/>
 Мінохорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
 Мінекономіки України – <http://www.me.gov.ua/>
 Держ. служби статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 Держслужба України з ЛЗ та контролю за наркотиками – <http://www.diklz.gov.ua/>
 Державного експертного центру ЛЗ - <http://www.dec.gov.ua>